

Morkullorna förekommo både våren och hösten i ringa antal och samma förhållande egde rum med dufvor och beckasiner.

Räfven är sällsynt; på 10,000 tunlands mark har jag haft endast två kullar, och vid Bosjökloster med samma areal har det funnits endast en kull.

Af *örnar* har obetydligt antal visat sig under sträckningen, och likaså har förhållandet varit med dufhök och vråk.

Skåne*), trakten kring Romele klint.

Rådjur: medelmättig årgång.

Hare: tämligen god tillgång, dock mindre än de båda föregående åren.

För *rapphönsen* har året varit särdeles gynnsamt; kullarne stora.

Gräsänder: Stort antal kullar, men ungarne antal i allmänhet ringa.

Dubbla beckasinen uteblef alldeles, ehuru de marker, hvarest han vanligen plägar förekomma, under hösten tycktes vara särdeles inbjudande. Också *enkla beckasinen* förekom i påfallande ringa antal mot vanligt.

Räfven har på vintern förekommit i stor mängd; troligen därför att ungarne i somras ej togos, utan jägarne ansett det fördelaktigast att spara dem tills skinnen bli vackrast.

Småfläckiga sumphönan, *Gallinula porzana*, Latham.

Med färglagd figur.

Familjen *Rallidae*, som bildar en rätt väl afgränsad grupp i foglarnes klass, utgör en ganska märklig afdelning af vadfoglarne, emedan den både genom utseende och lefnadssätt utgör en bindelänk mellan vadarne å ena sidan samt så väl simfoglar som hönsfoglar å andra sidan. Denna familj har sålunda frändskaper åt vidt skilda håll i fogelverlden. Ett slägte inom denna familj har genom vingarnes form, vissa företeelser i lefnadssättet, med mera, så pass mycken analogi med hönsfoglarne, att det af vetenskapsmännen blifvit benämndt *Gallinula* och på svenska fått namnet sumphöns. I vår fauna har det tre representanter: *G. chloropus*, *porzana* och den på Gotland en enda gång anträffade *pusilla*. Det är den hos oss talrikast

*) Meddeladt af Löjtnant Aug. Carlson.

förekommande *porzana*, hvilken emellanåt vid beckasinjagter blir föremål för jägarens skott, som vi här skola ahandla.

De hvita punkter, med hvilka hennes mörka dräkt är beströdd och genom hvilka den sauma blir så täck, göra henne tillika så lätt igenkänlig, att vi icke behöfva beskrifva hennes utseende, utan hänvisa för den noggrannare kändedomen derom till *Nilssons* Fauna. Den enda fogel, med hvilken hon möjligen skulle kunna förväxlas, är hennes samsläktning *G. pusilla*, men från denna skiljer hon sig, utom genom punkteringen och andra märken, äfven genom större längd. Hon är vid lag 7 1/2 d.-t. lång, då *G. pusilla* deremot endast är vid pass 6 d.-t. lång.

Småfäcka sumphönan synes i Europa företrädesvis tillhöra de varmare länderna och förekommer sannolikt talrikast i de östliga länderna, Ryssland och Ungern, hvarest hon i andsecunde till mindre framskriden odling har större tillgång på passande vistelseorter. Hon är nämligen, såsom namnet ger vid handen, en sumpfogel.

För hennes utbredning i vår Nord skola vi med stöd af benägna meddelanden från vetenskapsmän och jagtvänner omständigare göra reda.

Enligt *Collett* (Norges Fugle) häckar hon, om och sparsamt, i Norges sydösthga delar, såsom i Romerige och på Hvalöarna; möjligen ock på andra ställen rundt om södra kusten, såsom flera af Författaren anförda iakttagelser göra sannolikt.

Rörande hennes förekomst i Finland har Doktor *A. J. Madangren* meddelat följande:

Denna sumphöna, säger *Dr M.*, anses vara en af Finlands sällsyntare foglar; sannolikt är dock, att hon i landets södra delar förekommer vida talrikare än man, på grund deraf att hon så sällan blir skjuten, varit böjd att antaga. Våra museer förvara åtskilliga exemplar, vår och höst skjutna i trakten af Helsingfors och Borgå. Äfven ungfoglar äro till vara tagna, men hennes rede har, så vidt jag vet, ytterst sällan anträffats. Mig veterligen har hennes bo blott en gång blifvit funnet: det var i södra Tavastland, Hollola socken. Att hon här skulle förekomma långt norr ut kan ej med otvivelaktiga intyg styrkas; likväl förtjenar det anmärkas, att *M. v. Wright* uppgifver att han en gång, natten till 11 juli 1856, hörde denna fogel i Haukapidus, ett par mil norr om Uleåborg, sålunda så långt nordligt som vid 65°. I sydöstra Finland, i trakterna af Ladoga, torde hon vara minst sällsynt. För min del anser jag sannolikt, att hon i Finland endast tillfälligtvis öfverskrider 62° och blott sällan förekommer norr om 61°.

Hvad beträffar hennes förekomst i Sverige må till en början anmärkas, att hon, såsom ock *Nilsson* påpekat, ingalunda är så sällsynt som man förmodat. Anledningen dertill att hon ansetts såsom en rar fogel är tvifvels utan den, att

iakttagelserna ä foglar förr i tiden voro mindre allmänna än nu, hvadan det lätt inträffade, att en fogel, hvilken så som vår sumphöna förstår att ytterst skickligt döja sig, blef alldeles förbisedd. Antagligen har hon tvärtom, i likhet med andra vadfoglar varit mera talrik förr, när tillgången på passande vistelseorter då var större. Vi hå ä andra sidan hört den förmodan, att hon på sista tiderna skulle koloniserat sig allt mera norr ut, men inga fakta, som kunde styrka detta antagande, äro oss bekanta.

I de nordligare landskapen förekommer hon säkerligen helt sparsamt och endast tillfälligtvis. För Westerbottnen meddelar Doktor *F. Ulander*, att honom veterligen inga säkra data om sumphönans förekomst derstädes äro att tillgå. En lika lydande uppgift har Herr *A. Brun* lemnat från norra Helsingland. Deremot känner man, att hon förekommer i Dalarne. Lektor *G. E. Ahlm* upplyser, att ägg af denna fogel flere gånger blifvit tagna i trakterna söder om Siljan. I Gestrkland åter har hvarken sumphönan sjelf eller hennes ägg anträffats, enligt hvad Telegrafkommissarien *M. A. Cajanus* meddelat^{*)}. I norra delen af Örebro län, Norrtrakten, blef i fjor somras ett enstaka exemplar observeradt af Brukspatron *C. G. Löwenhjelm*. För södra delen af nämnda län upptages hon af Doktor *C. R. Sundström* såsom häckande, ehuru i mindre antal. I Upland synes hon allmännare förekomma. Exemplar ha blifvit skjutna i landskapets norra del, och i dess mellersta delar förekommer hon, såsom vi haft tillfälle iakttaga, på många ställen. A större beckasinmarker derstädes finnes tämligen regelbundet ett och annat par af sumphönan. Vid Fyrås lopp, mellan "Ofra Föret" och "Pusnäs", ha vi under flera år märkt åtminstone tre par. Vid Hjelstaviken i södra Upland finnes hon, enligt uppgift af Herr *G. Engelhart* jemförelsevis talrikt: sex till åtta par. I Stockholmstrakten hörer hon ej till sällsyntheterna. Vid Djurgårdsvikarne finnas flera par och för få år sedan häckade hon, såsom Konservator *Mees* under-rättat, på den äng, hvarest norra bangården nu ligger. I Östergötland finnes hon, enligt meddelanden från Jägmästaren *C. W. Lundborg* och Lektor *N. C. Kindberg*, på många ställen, såsom vid Motala äns utlopp ur Glan, vid Rörsviken nära Norrköping, Tåkern, Roxen, o. s. v. Angående hennes förekomst i Westergötland underrättas vi af Doktor *C. Torvi* och Konservator *G. Kolthoff*, att hon finnes nästan allstädes, hvarest för henne passande lokaler äro att tillgå. En mängd fyndorter ha blifvit uppgifna. Ett tydligt bevis för hennes talrika förekomst i Westergötland, anmärker Herr *Kolthoff*, är den omständigheten, att hennes ägg finnas i de flesta skolpojars äggsamlingar. På Öland och i Kalmar län ha Herrar *Mees* och *Kolthoff* funnit henne icke vara särdeles sällsynt.

*) Gefletrakten fogelfauna har noggrannare blifvit undersökt.

Från Skåne meddelar Professor *Wahlgren*, att sumphönan är ganska allmän i trakten af Ringsjön och att hon der häckar vid de flesta kärr. För öfrigt förekommer hon norr om Lund i Dagstorp, Norrhveddinge, och så vidare. I trakten söder om Lund deremot finnes hon föga eller icke, emedan marken alldeles städes blifvit utdikad och odlad.

Hennes egentliga vistelseort är kärrängar, som om våren äro öfversvämmade. Gränsa dessa till sjöar eller åar och finnas vid stränderna fräkenbottnar, så är det för henne så mycket bättre. I säf och rör uppehåller hon sig ej*).

Till lefnadsättet är hon liksom öfriga Rallidae företrädesvis en nattlig fugel, icke i den meningen att hon skulle alldeles hvilat om dagarne, utan så till vida, att hon är lifligast nattetid. Hon rör sig med ledighet öfver hela terrängen. An sumnar hon långt ute i fräknen, än vadar hon på par tums vatten, än springer hon i gräset, men ehuru vattenkanten är hennes egentliga vistelseort gör hon dock ofta utflugter långt upp åt torra gräsvalLEN. Vi ha ej sällan hört henne många hundra alnar från närmaste vatten. Mer än någon annan svensk fugel besitter hon förmåga att löpa på växter, som glest täcka vattenytan, hvilken egenskap beror på hennes ganska långa tår i förening med hennes lätta kropp. Äfven derigenom har hon likhet med Sydamerikas märkvärdiga Parra-foglar, hvilka för det mesta tillbringa sin tid med att löpa på de blad och stänglar, som flyta på vattenytan.

Hon är särdeles liflig i sina rörelser. Sumnar hon, så nickar hon med hufvudet, sasom *Naumann***)

ärtag — ett beteende, som är gemensamt för alla sumphöns och sothöns. Springande rörer hon sig särdeles snabbt. Hon tager märkvärdigt långa steg, så att hon — vi anfordra åter mestaren *Naumann* — tyckes liksom skjuta eller rulla sig fram. Lika så har hon stor skicklighet att glida fram genom de allra minsta öppningar.

Ett utmärkande drag i hennes lefnadsätt är hennes benägenhet att hålla sig dold och hennes motvilja för att taga till vingarne, så snart hon har något skygd. Dessa egenskaper, i förening med hennes stora skicklighet att gömma sig och att kila undan, ha till följd att hon ytterst sällan blir sedd vår och sommar. Det har sagts om kornknarren "att icke hvar hundrade af dem som hört honom, någonsin fått se honom" (*Nilsson*). Detta må ha sin giltighet, ehuru kornknarren icke är svår att stöta upp, men ännu säkrare är, att icke en af tiotusen, som på nära håll hört vår sumphöna om sommaren, den tiden sett henne. Jemte den vida sällsyntare vattenrallen har hon en otroblig förmåga att göra sig osynlig, så länge gräset står på marken. Äfven om man sommartiden med ledning af

*) Tyska namnet "Rohrbuh", rörlösa, är sällunda icke passande för henne. Hon ger sig ej in i vass, om icke för att undkomma förföljelse.

***) Naturgeschichte d. Vögel Deutschlands, B. IX.

hennes lockljud söker forcera henne med hönshund, så lyckas det nästan aldrig. Hon löper så långt framför och så fort samt krånglar så listigt, att man ej får stånd för henne. Sådan är åtminstone vår erfarenhet och vi ha funnit den samma bekräftad af andra. Höstetiden deremot, sedan marken blifvit bar, är förhållandet vida annorlunda beskafadt.

Med anledning häraf skulle man icke sasom nu är fallet ha kännedom om hennes förekomst litet hvar stans, om hon ej röjde sig genom sitt märkliga lockljud. Detta är ett entonigt, klingande läte, som med kort mellantid slag på slag upprepas. Man har betecknat det på olika sätt, med bokstäfverna "huit-huit", "pi-pui", "pick-pick". Det sist anförda betecknings-sättet synes oss mest trädfande. Bäst kan det, sasom *Naumann* säger, liknas vid det klingande och runda ljud, som uppstår, då en stor droppe från ett par fots höjd faller ned i ett kärl med vatten. Juligt var uppfattning är sumphönsans, så att säga, dropplika ljud en af naturens mera behagliga röster, och det stämmer så väl öfver ens med de omgifningar i hvilka hon vistas. Hennes lockljud har förekommit oss nästan lika karaktäristiskt och betecknande för de omgifningar i hvilka hon lefver, som orrens spel för skogsnaturen. Vi vilja med dessa ord icke jemföra det intryck dessa fogelröster göra. Orrens spel, om dock ej så fagert som tråstens sang, är inom fogelverlden det trognaste uttrycket för skogens och vårmorgonens poesi.

Hufvudsakligen om nätterna hör man sumphönan locka, dock stundtals äfven på dagarne. Ibland höres det med längre uppehåll mellan hvart ljud, men har hon kommit i farten, så följa slagen så tätt, att de ljuda en gång i sekunden. Så går hon på troget och träget i synnerhet i juni, men ännu så sent som i augusti ha vi stundtals hört hennes slag. Ljudet tyckes närmare än det verkliga är. Liksom kornknarren har det den egenheten, att man har svårt att noga bestämma den punkt, hvarefrån det kommer. Med anledning häraf säga engelsmännen, att sumphönan och kornknarren äro buktalare. Det kan dock hända, att dessa foglar medan de locka uppligt flytta sig från plats till plats.

Hennes bo är sammansatt af gräs och vattenväxter. Det bygges alltid på ett öfversvämmadt ställe, så att der är vatten under. Också finner man det ej sällan, så vida ej vattnet sjunkit ut, hvilande på dettas yta, ehuru det tillfika är fast vid omgifvande växter. *Aggens* antal torde i Sverige vanligen vara 6—10. Herr *Kolthoff* har en gång funnit 11; *Naumann* uppger 9—12. De äro ljusst rostgula, med grå och bruna större och mindre fläckar. Honan börjar sent rufta sina ägg; i mellersta Sverige ej förr än i juni, och icke sällan träffas hallegade ägg i mitten af juli. Boen äro skickligt dolda i strandgräset och fräknen, så att de ej ofta skulle upptäckas, om de ej röjdes vid höstlottern. Det är då som de flesta fynden ske. *Naumann* omtalar, att sumphönan använder ett behändigt på-

hitt, för att dölja sitt bo. Medan hönan värper, kröker och hopdrager hon öfver boet de närstående grässtråna och fräkenstänglarne, så att boet täckes af ett gräshvalf, som småningom blir allt tätare.

Herr *Kolthoff* har vid ett tillfälle funnit, att äfven hanen af denna fogelart visar mycken ömhet för sin afkomma. Då Herr K. en gång befann sig i närheten af ett bo med ägg och två utkläckta ungar, flög hanen gång på gång förbi den ovälkomna gästens ansigte och sökte, då han emellanåt slog ned på marken, att medelst ömkliga åtbörder locka jägaren efter sig.

Vanligen är det vid beckasinjagter på sank mark som man träffar sumphönan. Hon löper visserligen ganska snällt äfven då, men trycker emellanåt och flyger sedan upp, då hon i anseende till sin tunga och raka flygt är ytterst lätt att skjuta ned. På gräsmark kommer man henne mycket nära inän hon lyfter, men om hon under sin höstflyttning påträffas på öppna betesmarker, hvilket någon gång händer, är hon ganska skygg. Om höstarne är hon oftast rätt fet och hennes kött är mycket smakligt, om blott de fina hull-dunen bortrensas. Enligt *Naumann* lefver hon af vatteninsekter och deras larver, små snäckor och annat kryp samt i någon mån äfven af späda växtdelar. Hon är för människans hushållning en af de fullständigt oskadliga foglarne.

Rättelser.

- Sid. 17 rad. 16 ned. står: *sista* läs: *första*.
 " 20 " 21—22 ned. orden *något längre tid* utgå.
 " 63 " 6 ned står: *sedan haglen blifvit inlagda i papperscylindern nedsläppes denna i...* läs: *sedan haglen blifvit inlagda, nedsläppes papperscylindern i...*
 " 83 " 12 ofv. efter 15 tillägges *augusti*
 " 84 " 1 ofv. ordet *herbacea* utgår
 " 93 " 12 ned. står: 2 läs: 2;
 " 114 " 14 ofv. står: *under* läs: *undan*
 " 116 " 9 ned. står: *J. J.* läs: *J. A.*

Noshörningjagt.....	
Dalripan, med färglagd fig.	
Notiser om Norges däggdj.	
Några ord om jagten och	
af Hamar.....	
En hjortjagt i Rambouille	
Jagtminnen, iakttagelser	
Embetsskrifvelse från Che	
åtgärd för ejderns vä	
Kungörelse angående änd	
den 29 januari 1869	
Bidrag till årsberättelse	
Om bakladdarnes egenska	
Ett äfventyr på ripjagt..	
Dalripan, slut.....	
Jagtföreningen i Wasa lä	
Bohus Läns Skytte- och	
Jagtminnen och iakttagel	
Ett bidrag till årsberätt	
Jäderens hare.....	
Några gamla minnen	
Stycken om elgen.....	
Några ord om jagtens	
tillgöranden.....	
Literatur.....	
Om förbudet mot giller	
Anteckningar rörande elg	
Rördrommen, med färgla	
Jagtklubb-krut.....	
Jagten i Cowal.....	
Min första björnjagt och	
Om ejderfogelns ekonomi	
Ytterligare några ord on	
Om ejderjagten vid Orot	